

ИЗВЕШТАЈ ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА У СКЛАДУ СА ПАРАГРАФОМ 2 РЕЗОЛУЦИЈЕ САВЈЕТА БЕЗБЈЕДНОСТИ 808 (1993.)

САДРЖАЈ

Увод

1. У параграфу 1 Резолуције 808 (1993.) од 22. фебруара 1993., Савјет безбједности је одлучио да се "оснује Међународни суд за кривично гоњење особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године."

2. У параграфу 2 ове резолуције од генералног секретара је затражено "да што прије, по могућности најкасније 60 дана након усвајања ове резолуције, преда Савјету безбједности на разматрање извјештај о свим аспектима овог питања, укључујући специфичне приједлоге и, гдје је примјерено, опције за дјелотворну и брзу примјену ове одлуке (о оснивању Међународног суда), узимајући у обзир сугестије које су у том погледу дале земље чланице".

3. Овај извјештај подноси се у складу с тим захтјевом. [1]/

А.

4. Резолуција 808 (1993.) представља корак даље у низу резолуција Савјета безбједности које се односе на тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије.

5. У Резолуцији 764 (1992.) од 13. јула 1992. Савјет безбједности је потврдио да су све стране у сукобу обавезне да се придржавају својих обавеза према међународном хуманитарном праву, а посебно према Женевским конвенцијама од 12. августа 1949., те да су особе које крше ове конвенције или наредбе њихово кршење особно одговорне за та кршења.

6. У Резолуцији 771 (1992.) од 13. августа 1992. Савјет безбједности је изразио озбиљну забринутост због непрекидних извјештаја о широко распрострањеним кршењима међународног хуманитарног права до којих долази на територији бивше Југославије, а посебно у Босни и Херцеговини, укључујући извјештаје о масовном присилном протјеривању и депортацији цивила, затварању и злостављању цивила у заточеничким центрима, смишљеним нападима на неборце, болнице и болничка возила, спречавању испоруке хране и лијекова цивилном становништву и безобзирном уништавању и разарању имовине. Савјет безбједности одлучно је осудио сва кршења међународног хуманитарног права, укључујући и она која се односе на праксу "етничког чишћења" и изразио захтјев да се све стране у сукобу у бившој Југославији зауставе и уздрже од свих облика кршења међународног хуманитарног права. Савјет је позвао државе и међународне хуманитарне организације да прикупе поткријепљене информације о кршењима хуманитарног права, укључујући тешке повреде Женевских конвенција, која су почињена на територији бивше Југославије и да те информације доставе Савјету безбједности. Надаље, Савјет безбједности је одлучио, поступајући у складу с поглављем ВИИ Повеље Уједињених нација, да се све стране и остали у бившој Југославији на које се

то односи, као и све војне снаге у Босни и Херцеговини, морају придржавати одредби те резолуције, а у случају непридржавања Савјет безбједности ће морати подузети даљње мјере у складу са Повељом.

7. У Резолуцији 780 (1992.) од 6. октобра 1992. Савјет безбједности је затражио од генералног секретара да оснује једну непристрану комисију стручњака која би испитала и анализирала информације у складу с Резолуцијом 771 (1992.), до којих би та комисија дошла властитим радом или кроз дјеловање других особа или тијела у складу с Резолуцијом 771 (1992), с циљем да се генералном секретару прибаве закључци о доказима тешких повреда Женевских конвенција и других кршења међународног хуманитарног права почињених на територији бивше Југославије.

8. Дана 14. октобра 1992. генерални секретар је, у складу са параграфом 3 Резолуције 780 (1992.), поднио извјештај Савјету безбједности у којем у главним цртама излаже своју одлуку о оснивању петерочлане комисије стручњака (С/24657). Дана 26. октобра 1992. Генерални секретар је објавио да је именовао предсједавајућег и чланове Комисије стручњака.

9. Писмом од 9. фебруара 1993. генерални секретар је предсједавајућем Савјета безбједности поднио привремени извјештај Комисије стручњака (С/25274), у којем се износи закључак да су на територији бивше Југославије почињена тешка кршења и друге повреде међународног хуманитарног права, која укључују хотимично лишавање живота, "етничко чишћење", масовна убојства, мучења, силовања, пљачку и уништавање имовине цивила, уништавање културних и вјерских добара и самовољна хапшења. У свом извјештају Комисија је споменула да би, у случају да Савјет безбједности или неко друго надлежно тијело Уједињених нација одлуче да оснују *ад хоц* међународни суд, таква одлука била у складу са правцем њеног рада.

10. У овом свјетлу Савјет безбједности је разматрао и усвојио Резолуцију 808 (1993.). Након што се позвао на одредбе Резолуција 772 (1992.) и 780 (1992.) и размотрио привремени извјештај Комисије стручњака, Савјет безбједности је још једном изразио озбиљну забринутост због настављања извјештаја о широко распрострањеним кршењима међународног хуманитарног права до којих долази на подручју бивше Југославије, укључујући извјештаје о масовним убојствима и настављању праксе "етничког чишћења". Савјет безбједности је стао на становиште да оваква ситуација представља пријетњу међународном миру и сигурности и изјавио да је одлучан да заустави такве злочине и подузме дјелотворне мјере како би се за њих одговорне особе привеле правди. Савјет безбједности је изразио увјерење да ће, с обзиром на специфичне услове у бившој Југославији, оснивање међународног суда омогућити да се овај циљ оствари и допринијети поновном успостављању и одржавању мира.

11. Генерални секретар је подсјетио да је у Резолуцији 820 (1993.) од 17. априла 1993. године Савјет безбједности још једном осудио све облике кршења међународног хуманитарног права, а напосе праксу "етничког чишћења" и масовно, организовано и систематско заточење и силовање жена и поново потврдио да ће они који чине или су починили таква дјела, као и они који наређују или су наредили њихово извршавање, за та дјела бити особно одговорни.

12. Одлука Савјета безбједности у Резолуцији 808 (1993.) да се оснује Међународни суд има дефинисан опсег и сврху: кривично гоњење особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године. Ова одлука се не односи на заснивање међународне кривичне надлежности у општем смислу, нити на стварање сталног међународног кривичног суда, пошто су за та питања надлежне и активно их разматрају Комисија за међународно право и Генерална скупштина.

Ц.

13. У складу са захтјевом Савјета безбједности, генерални секретар је у припремању овог извјештаја узео у обзир приједлоге држава чланица, посебно оне који су садржани у доље наведеним документима Савјета безбједности које су поднијеле државе чланице и које је Савјет безбједности посебно споменуо у Резолуцији 808 (1993.): извјештај Одбора правника који је поднијела Француска (C/25266), извјештај Комисије правника који је поднијела Италија (C/25300) и извјештај сталног представништва Шведске у име председавајућег Конференције о европској безбједности и сарадњи (КЕБС) (C/25307). Генерални секретар је такође затражио мишљење Комисије стручњака основане у складу са Резолуцијом 780 (1992.) Савјета безбједности и користио информације које је та комисија прикупила. Поред тога, генерални секретар је узео у обзир приједлоге и коментаре што су их након усвајања Резолуције 808 (1993.) формално или неформално предложиле: Аустралија, Аустрија, Белгија, Бразил, Канада, Чиле, Кина, Данска, Египат*, Њемачка, Иран (Исламска Република Иран)*, Ирска, Италија, Малезија*, Мексико, Низоземска, Нови Зеланд, Пакистан*, Португал, Руска Федерација, Саудијска Арабија*, Сенегал*, Словенија, Шпанија, Шведска, Турска*, Уједињено Краљевство Велике Британије и Сјеверне Ирске, Сједињене Америчке Државе и Југославија. Такође је добио приједлоге, односно коментаре од једне државе која није чланица Уједињених нација (Швајцарска).

14. Генерални секретар такође је добио коментаре од Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК) и сљедећих невладиних организација: Амнести Интернационал, Асоциацион Интернационале дес Јеунес Авоцатс, Етхниц Миноритиес Барристерс' Асоциацион, Фидџиратион интернационале дес феммес дес царрирес јуридикуес, Интернационал Цриминал Полице Организацион, Јацоб Блаустеин Институтион фор тхе Адванцемент оф Хуман Ригхтс, Лавуерс' Цоммиттее фор Хуман Ригхтс, Натионал Алианце оф Вомен'с Организационс (НАВО) и Парламентарианс фор Глобал Ацтион. Примео је и коментаре са разних међународних конференција, као и од појединаца - стручњака за релевантна подручја.

15. Генерални секретар жели да јавно изрази своју захвалност за интерес који су показале све владе, организације и појединци који су понудили драгоцјене сугестије и коментаре.

Д.

16. У главном дијелу извјештаја који слиједи генерални секретар прво даје преглед правне основе за оснивање Међународног суда предвиђеног Резолуцијом 808 (1993.). Генерални секретар затим детаљно образлаже надлежност Међународног суда с обзиром на право које ће се на њему примјењивати и особе на

које ће се то право примјењивати, укључујући и разматрања о начелу личне кривичне одговорности, о територијалном и временском досегу суда и о односу између рада тог суда и рада судова појединих држава. У наредним поглављима генерални секретар детаљно износи гледишта о организацији Међународног суда, истражном поступку, поступку који претходи главном претресу, првостепеном и жалбеном поступку, као и о питању сарадње и правне помоћи раду суда. У закључном поглављу расправља се о низу општих и организационих питања као што су повластице и имунитет, сједиште Међународног суда, радни језици и финансирање.

17. У одговору на захтјев Савјета безбједности да извјештај садржи конкретне приједлоге, генерални секретар је одлучио да у извјештај укључи конкретне формулације одредби које би требале бити уврштене у Статут Међународног суда. Те формулације се темеље на одредбама постојећих међународних докумената, посебно оних који се тичу надлежности *ратионе материје* Међународног суда. Једна од основа на којој је генерални секретар припремао овај Статут биле су сугестије и коментари, укључујући предложене нацрте чланова добивене од држава, организација и појединаца као што је наведено у параграфима 13 и 14 раније у овом тексту. У изради Статута генерални секретар је узео у обзир и текстове које су ради оснивања међународних кривичних судова припремиле Уједињене нације или друга тијела, укључујући и текстове које су припремили Комитет за међународну кривичну надлежност Уједињених нација, [2]/ Комисија за међународно право и Удружење за међународно право. У главном дијелу овог извјештаја наведен је предложени текст појединих чланова Статута, а комплетан текст Статута Међународног суда налази се у Додатку овом извјештају.

I. ПРАВНА ОСНОВА ЗА ОСНИВАЊЕ МЕЂУНАРОДНОГ СУДА

18. У резолуцији 808 (1993.) Савјета безбједности наводи се да ће се основати међународни суд за кривично гоњење особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године. Ова резолуција, међутим, не каже ништа о томе како ће такав међународни суд бити основан или на којим правним темељима.

19. Пут којим би се кренуло код успоставе међународног суда у нормалним околностима био би закључивање међународног уговора којим би уговорне стране основале суд и сагласиле се са његовим статутом. Тај би уговор саставило и усвојило одговарајуће међународно тијело (на примјер, Генерална скупштина или специјално сазвана конференција), након чега би га те државе потписале и ратификовале. Овакав поступак имао би ту предност да омогући детаљно испитивање и разраду свих питања која се односе на оснивање међународног суда. Он би такође омогућио државама које учествују у преговорима и закључивању међународног уговора да искажу своју суверену вољу, посебно у погледу тога да ли желе или не желе постати уговорне стране у том уговору.

20. Као што је истакнуто у многим примљеним коментарима, приступ који се заснива на уговору има тај недостатак што захтијева сувише времена како за стварање самог документа, тако и за потребан број ратификација које су предуслов за његово ступање на снагу. Но чак ни тада не би постојале гаранције да ће све оне државе које би требале постати уговорним странама ратифицирати уговор како би

он био доиста правоснажан.

21. Добивен је велики број сугестија у којима се предлаже како би Генерална скупштина као најрепрезентативнији орган Уједињених нација требало да одигра кључну улогу у оснивању Међународног суда, а не да буде ограничена само на рјешавање његовог административног и буџетског аспекта. Но укључивање Генералне скупштине у израду нацрта или ревидирање Статута међународног суда косило би се са захтјевом за хитност који је изразио Савјет безбједности у Резолуцији 808 (1993.). Генерални секретар вјерује да се Генерална скупштина својим угледом и престижем може и на друге начине укључити у оснивање Међународног суда.

22. С обзиром на недостатак који у овом специфичном случају има приступ оснивању суда на темељу међународног споразума и потребу назначену у Резолуцији 808 (1993.) за дјелотворно и брзо провођење одлуке о оснивању Међународног суда, генерални секретар вјерује да би Међународни суд требао бити основан одлуком Савјета безбједности на основу поглавља ВИИ Повеље Уједињених нација. Таква одлука представљала би мјеру за одржање, односно поновну успоставу међународног мира и сигурности, а улиједила би као реакција на утврђено постојање пријетње миру, нарушавања мира или чина агресије.

23. Овакав приступ имао би предност утолико што би омогућио хитност и дјелотворност, јер би све државе биле дужне подузети све потребне кораке да би се спровела одлука донијета као мјера присиле у оквиру поглавља ВИИ.

24. У посебном случају бивше Југославије генерални секретар вјерује да би, као што је у ранијим параграфима показано, оснивање Међународног суда на основу одлуке према поглављу ВИИ било правно утемељено с обзиром на предмет и сврху те одлуке, као и с обзиром на досадашњу праксу Савјета безбједности.

25. Као што је назначено у параграфу 10, Савјет безбједности је већ раније закључио да ситуација коју карактеришу стални извјештаји о широко распрострањеним кршењима међународног хуманитарног права у бившој Југославији представља пријетњу међународном миру и безбједности. Савјет безбједности је у смислу поглавља ВИИ Повеље Уједињених нација већ донио одлуку да су све стране и други којих се то тиче у бившој Југославији, као и све војне снаге у Босни и Херцеговини дужни придржавати се одредби Резолуције 771 (1992.), те да ће у противном морати прибјећи даљњим мјерама које Повеља предвиђа. Надаље, Савјет безбједности је више пута потврдио да су све стране у бившој Југославији обавезне да се придржавају обавеза из међународног хуманитарног права, а посебно Женевских конвенција од 12. аугуста 1949. и да су особе које саме врше или наређују да се врше тешке повреде ових конвенција лично одговорне за такве повреде.

26. Коначно, Савјет безбједности је у Резолуцији 808 (1993.) исказао увјерење да ће, с обзиром на специфичне услове у бившој Југославији, оснивање Међународног суда довести до остварења циља да се ти злочини зауставе и да се подзму дјелотворне мјере да се за њих одговорне особе приведу правди, те тиме допринијети поновној успостави и одржавању мира.

27. Савјет безбједности је у разним приликама усвајао одлуке у смислу поглавља

ВИИ у циљу поновног успостављања и одржавања међународног мира и безбједности, што укључује одлуке о установљавању супсидијарних органа разних намјена. У том смислу може се навести Резолуција 687 (1991.) и резолуције које су услиједиле након ње, а односе се на ситуацију између Ирака и Кувајта.

28. У овом конкретном случају Савјет безбједности би као мјеру присиле у смислу поглавља ВИИ установио један супсидијарни орган у смислу члана 29 Повеље, али судског карактера. Подразумијева се да би ово тијело своју функцију требало обављати неовисно од политичких околности; у погледу обављања својих судачких функција то тијело не би било подвргнуто ауторитету ни контроли Савјета безбједности. Међутим, пошто је тај међународни суд конципиран као мјера присиле у оквиру поглавља ВИИ, трајање његовог рада било би везано за поновну успоставу и одржавање међународног мира и безбједности на територији бивше Југославије и за одлуке Савјета безбједности које се на њих односе.

29. Потребно је истаћи да додјељујући Међународном суду задатак кривичног гоњења особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права Савјет безбједности не ствара и нема намјеру да ствара легислативу за међународно хуманитарно право. Задатак Међународног суда био би да примјењује постојеће међународно хуманитарно право.

30. На основу претходних разматрања Генерални секретар предлаже да Савјет безбједности, поступајући у смислу одредби поглавља ВИИ Повеље Уједињених нација, оснује Међународни суд. Таква резолуција имала би у додатку интегрални текст статута чији би уводни параграф гласио:

Међународни суд за кривично гоњење особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године (у даљњем тексту "Међународни суд"), основан од стране Савјета безбједности на основу поглавља ВИИ Повеље Уједињених нација, дјелује у складу с одредбама овог Статута.

II. НАДЛЕЖНОСТ МЕЂУНАРОДНОГ СУДА

31. Надлежност Међународног суда проистиче из мандата наведеног у параграфу 1 Резолуције 808 (1993.). У овом дијелу извјештаја испитаће се и дати приједлози с обзиром на сљедеће фундаменталне елементе његове надлежности: *ратионе материае* (стварна надлежност), *ратионе персонае* (надлежност над особама), *ратионе лоци* (територијална надлежност), *ратионе темпорис* (временска надлежност), као и на питање упоредне надлежности Међународног суда и националних судова.

32. Статут би требао започети једним општим чланом о надлежности Међународног суда, који би гласио овако:

Члан 1

Надлежност Међународног суда

Међународни суд је овлаштен да кривично гони особе одговорне за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године, у складу с одредбама овог Статута.

А. Надлежност *ratione materiae* (стварна надлежност)

33. Према параграфу 1 Резолуције 808 (1993.), Међународни суд је овлаштен да кривично гони особе одговорне за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. Овај корпус права постоји у облику права конвенција и обичајног права. Док с једне стране постоји и међународно обичајно право које није уграђено у конвенције, неке главне конвенције из области хуманитарног права постале су дио међународног обичајног права.

34. Према мишљењу Генералног секретара примјена начела *нуллум цримен сине леге* налаже да Међународни суд примјењује правила међународног хуманитарног права која су ван сваке сумње постала дио обичајног права, како се не би појавио проблем да се само неке, а не све државе придржавају појединих конвенција. То је посебно значајно у контексту међународног суда који треба да кривично гони особе одговорне за тешка кршења међународног хуманитарног права.

35. Дио међународног хуманитарног права из конвенција који је ван сваке сумње постао дијелом међународног обичајног права јесте право које се примјењује у оружаним сукобима, а садржано је у Женевским конвенцијама о заштити жртава рата од 12. аугуста 1949.; [3]/ Хашкој конвенцији (ИВ) о законима и обичајима ратовања на копну и правилима уз ту конвенцију од 18. октобра 1907.; [4]/ Конвенцији о спречавању и кажњавању злочина геноцида од 9. децембра 1948.; [5]/ и Повелји Међународног војног суда од 8. аугуста 1945. [6]/

36. Било је приједлога да међународни суд примјењује домаће право у мјери у којој оно укључује обичајно међународно хуманитарно право. Према међународно хуманитарно право, како је у главним цртама већ изложено, пружа довољну основу за стварну надлежност, постоји једно питање у вези с којим треба имати у виду домаћу праксу, а то је питање кривичних санкција (види параграф 111).

Тешке повреде Женевских конвенција из 1949. године

37. Женевске конвенције чине правила међународног хуманитарног права и језгро су обичајног права примјењивог на међународне оружане сукобе. Ове конвенције регулишу вођење рата из хуманитарне перспективе штитећи одређене категорије особа: рањене и болесне припаднике оружаних снага на копну, рањене и болесне припаднике оружаних снага на мору, те цивиле у вријеме рата.

38. Свака конвенција садржи одредбу у којој се наводе посебно тешка кршења која се квалификују као "тешке повреде" или ратни злочини. Особе које почине или нареду тешку повреду подлијежу суђењу и кажњавању. Листа тешких повреда садржаних у Женевским конвенцијама из 1949. наводи се у члану који слиједи.

39. Савјет безбједности је у неколико наврата потврдио да су особе које почине или нареду да се почине тешке повреде Женевских конвенција из 1949. на територији бивше Југославије особно одговорне за те прекршаје као тешке повреде

међународног хуманитарног права.

40. Одговарајући би члан Статута гласио:

Члан 2

Тешке повреде Женевских конвенција из 1949.

Међународни суд је овлаштен да кривично гони особе које су починиле или наредиле да се почине тешке повреде Женевских конвенција од 12. аугуста 1949., односно слједећа дјела против особа или имовине заштићених одредбама релевантне Женевске конвенције:

- a. хотимично лишавање живота;
- b. мучење или нечовјечно поступање, укључујући биолошке експерименте;
- c. хотимично наношење великих патњи или тешких повреда тијела или здравља;
- d. уништавање и одузимање имовине широких размјера које није оправдано војном нуждом, а изведено је противправно и безобзирно;
- e. присиљавање ратног заробљеника или цивила на служење у снагама непријатељске силе;
- f. хотимично ускраћивање права ратном заробљенику или цивилу на правичан и редован судски поступак;
- g. противправна депортација или премјештање или противправно заточење цивила;
- h. узимање цивила за таоце.

Кршења закона и обичаја ратовања

41. Хашка конвенција (ИВ) из 1907. године о законима и обичајима ратовања на копну и правила у додатку тој конвенцији друго су важно подручје међународног хуманитарног права конвенција, које је постало дијелом међународног обичајног права.

42. Њрнбершки суд је утврдио да су многе одредбе садржане у Хашким правилима, премда нове у вријеме њихова усвајања, 1939. године већ биле признате од свих цивилизованих држава и сматране изразом закона и обичаја ратовања. Њрнбершки суд је такође утврдио да су ратни злочини дефинисани у члану 6(б) Њрнбершке повеље већ признати као ратни злочини по међународном праву и регулисани Хашким правилима, а кривци за такве злочине подлијежу кажњавању.

43. Хашка правила обухватају исте аспекте међународног хуманитарног права као и Женевске конвенције из 1949. Међутим, Хашка правила такође уважавају да право зараћених страна на вођење рата није неограничено и да је прибјегавање одређеним методама вођења рата по правилима ратовања на копну забрањено.

44. Ова правила обичајног права, како их је протумачио и примјењивао Њрнбершки суд, представљају основу за одговарајући члан Статута који гласи:

Члан 3

Кршења закона и обичаја ратовања

Међународни суд је овлаштен да кривично гони особе које су прекршиле законе и обичаје ратовања. Та кршења укључују, али нису ограничена на:

- a. а. кориштење отровних оружја или других оружја смишљених за наношење непотребних патњи;
- b. б. безобзирно разарање градова, села или насеља, или пустошење које није оправдано војном нуждом;
- c. c. напад, или бомбардовање, било којим средствима, небрањених градова, села, стамбених објеката или зграда;
- d. d. заузимање, уништавање или хотимично наношење штете установама намијењеним религији, добротворним сврхама и образовању, умјетности и науци, историјским споменицима и умјетничким и научним дјелима;
- e. e. пљачкање јавне или приватне имовине.

Геноцид

45. Конвенција о спречавању и кажњавању злочина геноцида из 1948. потврђује да је геноцид, неовисно од тога да ли је почињен у вријеме рата или мира, по међународном праву злочин због којег се појединци изводе пред суд и кажњавају. Ова конвенција се данас сматра дијелом међународног обичајног права, како показује Међународни суд правде у свом Савјетодавном мишљењу о резервама у погледу Конвенције о спречавању и кажњавању злочина геноцида из 1951. године. [7]

46. Релевантне одредбе Конвенције о геноциду инкорпориране су у одговарајући члан Статута који би гласио:

Члан 4

Геноцид

1. 1. Међународни суд је овлаштен да кривично гони особе које су починиле геноцид дефинисан у ставу 2 овог члана или било које од дјела набројених у ставу 3 овог члана.
2. 2. Геноцид означава било које од сљедећих дјела, почињено с намјером да се у цијелости или дјелимично уништи нека национална, етничка, расна или вјерска група као таква:
  - a. убијање припадника групе;
  - b. наношење тешке тјелесне или душевне повреде припадницима групе;
  - c. смишљено наметање припадницима групе животних услова срачунатих да доведу до њеног потпуног или дјелимичног физичког уништења;
  - d. увођење мјера којима је циљ спречавање рађања унутар групе;
  - e. е. присилно премјештање дјеце те групе у другу групу.
3. 3. Кажњива су сљедећа дјела:
  - a. геноцид;
  - b. удруживање ради почињења геноцида;
  - c. директно и јавно потицање на почињење геноцида;
  - d. покушај почињења геноцида;

е. саучесништво у геноциду.

Злочини против човјечности

47. Злочини против човјечности по први пута су санкционисани у Повељи и Пресуди Нјрнбершког суда, као и у Закону бр. 10 Контролног вијећа за Њемачку. [8]/ Злочини против човјечности усмјерени су против цивилног становништва и забрањени су без обзира на то да ли су почињени у међународном или унутрашњем оружаном сукобу. [9]/

48. Злочини против човјечности односе се на нељудске поступке веома озбиљне природе као што су хотимично лишавање живота, мучење или силовање који су почињени као дио широко распрострањеног или систематског напада на било које цивилно становништво на националној, политичкој, етничкој, расној или вјерској основи. У сукобу на подручју бивше Југославије таква нехумана дјела имала су облик такозваног "етничког чишћења" и широко распрострањеног и систематског силовања и других облика сексуалног злостављања, укључујући и присилно проституисање.

49. Одговарајући члан Статута гласио би:

Члан 5 Злочини против човјечности

Међународни суд је овлаштен да кривично гони особе одговорне за сљедећа кривична дјела када су почињена у оружаном сукобу, било међународног било унутрашњег карактера, и усмјерена против било којег цивилног становништва:

- a. убиство;
- b. истребљивање;
- c. поробљавање;
- d. депортација;
- e. затварање;
- f. мучење;
- g. силовање;
- h. прогони на политичкој, расној и вјерској основи;
- i. друга нехумана дјела.

Б. Надлежност *ратионе персонае* (надлежност над особама) и индивидуална кривична одговорност

50. У параграфу 1 Резолуције 808 (1993.) Савјет безбједности је донио одлуку да се оснује Међународни суд за кривично гоњење особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. У свјетлу низа резолуција које су претходиле Резолуцији 808 (1993.) (види параграфе 5-7), израз "особе одговорне за тешка кршења међународног хуманитарног права" односио би се на физичке, а не правне особе.

51. Поставља се питање, међутим, да ли нека правна особа, као што је неко

удружење или организација, може бити сматрана злочиначком као таква и могу ли стога њени чланови, само из разлога чланства, бити предмет надлежности Међународног суда. Генерални секретар је увјерења да такав приступ не треба прихватити када је у питању Међународни суд. Кривична дјела наведена у овом Статуту починиле су физичке особе, и те особе треба да буду предмет надлежности Међународног суда неовисно о припадности некој групи.

52. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 6 Надлежност над особама

Међународни суд има надлежност над физичким особама у складу с одредбама овог Статута.

Индивидуална кривична одговорност

53. Важан елемент с обзиром на надлежност *ратионе персоне* (надлежност над особама) Међународног суда начело је индивидуалне кривичне одговорности. Као што је већ речено, Савјет безбједности је у више резолуција потврдио да су особе које су починиле тешка кршења међународног права у бившој Југославији индивидуално одговорне за та кршења.

54. Генерални секретар сматра да све особе које учествују у планирању, припремању или извршењу тешких кршења међународног хуманитарног права у бившој Југославији придонесе њиховом почињењу и стога су за њих индивидуално одговорне.

55. У готово свим писменим коментарима које је примио генерални секретар предлаже се да Статут Међународног суда треба садржавати одредбе о индивидуалној кривичној одговорности шефова држава, државних званичника и особа које дјелују у оквиру свог службеног положаја. Ове сугестије заснивају се на преседанима из периода након Другог свјетског рата. Стога би Статут требао садржавати одредбе у којима би се изричито навело да одбрана позивањем на имунитет шефа државе или на околност да је неко дјело почињено у оквиру службене дужности оптуженог не ослобађа од кривичне одговорности нити ублажава казну.

56. Стога би надређену особу требало сматрати индивидуално одговорном ако је незаконито наредила почињење злочина наведених у овом Статуту. Али она би се требала сматрати одговорном и у случају да није спријечила злочин својих подређених или подређене одвратила од противправног поступка. Оваквој индиректној одговорности, односно одговорности за кривични пропуст нечињења, подлијеже надређена особа ако је знала, или је било разлога да зна да се њени подређени спремају починити или да су већ починили кривична дјела, а она ипак није подузела неопходне и разумне мјере за спречавање или одвраћање од таквих дјела или за кажњавање њихових починилаца.

57. Поступање према наређењу владе или надређенога не може починиоца кривичног дјела ослободити кривичне одговорности и не може бити навод којим ће се он бранити. Међутим, ако Међународни суд утврди да тако налаже правда,

покравање наредбама надређеног може се сматрати олакшавајућом околношћу. На примјер, Међународни суд може узети у обзир околност постојања наређења надређеног у вези са неким другим наводима изнесеним у одбрану као што су принуда или немогућност моралног избора.

58. Међународни суд ће сам морати да донесе одлуке о разним другим околностима које појединац може изнијети у своју одбрану и бити ослобођен индивидуалне кривичне одговорности, као што су доб испод старосне границе за кривичну одговорност или неурачунљивост, ослањајући се притом на општа правна начела прихваћена у свим државама.

59. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 7 Индивидуална кривична одговорност

1. 1. Особа која је планирала, потицала, наредила, починила или на други начин помогла и подржала планирање, припрему или извршење кривичног дјела наведеног у члановима 2 до 5 овог Статута индивидуално је одговорна за то кривично дјело.
2. 2. Службени положај било које оптужене особе, било да се ради о шефу државе или владе или о одговорном државном званичнику, не ослобађа такву особу кривичне одговорности нити ублажава казну.
3. 3. Чињеница да је неко од дјела наведених у члановима 2 до 5 овог Статута починио подређени не ослобађа његовог надређеног кривичне одговорности ако је надређени знао или је било разлога да зна да се подређени спрема починити таква дјела или да их је већ починио, а надређени није подузео нужне и разумне мјере да спријечи таква дјела или казни починиоце.
4. 4. Чињеница да је оптужена особа поступала према наређењу владе или надређеног не ослобађа је кривичне одговорности, али се може узети у обзир за ублажавање казне ако Међународни суд утврди да тако налаже правда.

Ц. Надлежност *ратионе лоци* (територијална надлежност) и *ратионе темпорис* (временска надлежност)

60. У складу са параграфом 1 Резолуције 808 (1993.), територијална и временска надлежност Међународног суда обухвата тешка кршења међународног хуманитарног права "почињена на територији бивше Југославије од 1991. године".

61. Што се тиче територијалне надлежности Међународног суда, подручје бивше Југославије значи подручје бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, укључујући њену копнену површину, зрачни простор и територијалне воде.

62. Што се тиче временске надлежности, према Резолуцији Савјета безбједности 808 (1993.) распон надлежност Међународног суда обухвата кршења почињена "од 1991. године". Генерални секретар то тумачи као било које вријеме на дан или послје 1. јануара 1991. Ријеч је о неутралном датуму који није повезан ни са којим специфичним догађајем и који треба да јасно покаже да се њиме не даје никакав суд

о међународном или интерном карактеру сукоба.

63. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 8

Територијална и временска надлежност

Територијална надлежност Међународног суда обухвата територију бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, што укључује њену копнену површину, зрачни простор и територијалне воде. Временска надлежност Међународног суда обухвата раздобље које почиње 1. јануара 1991. године.

Д. Упоредна надлежност и начело *нон-бис-ин-идем*

64. Код оснивања Међународног суда за кривично гоњење особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године намјера Савјета безбједности није била да предуприједи или спријечи остваривање надлежности националних судова над оваквим дјелима. Напротив, националне судове би требало охрабрити да остваре своју судску надлежност у складу са релевантним националним законима и законским поступцима.

65. Из овог слиједи да постоји упоредна надлежност Међународног суда и националних судова. Међутим, код те упоредне надлежности примат би требао имати Међународни суд. У било којој фази поступка Међународни суд може од сваког националног суда званично затражити да уступи надлежност Међународном суду. Детаљи о томе како ће се овај примат провести бит ће уређени у правилима о поступку и доказима Међународног суда.

66. Према начелу *нон-бис-ин-идем*, особи се не може два пута судити за исти злочин. У овом контексту, с обзиром на примат Међународног суда, начело *нон-бис-ин-идем* би искључивало могућност каснијег суђења пред националним судом. Међутим, начело *нон-бис-ин-идем* не би требало искључити могућност каснијег суђења пред Међународним судом у два случаја:

- a. а. када квалификација дјела од стране националног суда није одговарала карактеризацији тог дјела пред Међународним судом; или
- b. б. када поступак пред националним судовима није гарантовао постојање услова непристрасности, независности или ефикасности пресуђивања.

67. У случају да Међународни суд одлучи да преузме надлежност над особом коју је већ осудио национални суд, он би морао узети у обзир у коликој је мјери већ издржана казна изречена тој особи од стране националног суда.

68. Одговарајући чланови Статута требали би гласити:

Члан 9

Упоредна надлежност

1. 1. Међународни суд и национални судови упоредо су надлежни да кривично гоне особе за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1. јануара 1991. године.
2. 2. Међународни суд има примат над националним судовима. Међународни суд може у било којој фази поступка формално затражити од националних судова да уступе надлежност Међународном суду у складу с овим Статутом и Правилником о поступку и доказима Међународног суда.

Члан 10

Нон бис ин идем

1. 1. Ниједној се особи не може судити пред националним судом за дјела која према овом Статутом представљају тешка кршења међународног хуманитарног права, а за која јој је већ суђено пред Међународним судом.
2. 2. Особи којој је пред националним судом суђено за дјела која представљају тешка кршења међународног хуманитарног права може се након тога судити пред Међународним судом само:
  - а. а. ако је дјело за које јој је суђено оквалификовано као обично кривично дјело; или
  - б. б. ако поступак пред националним судом није био непристран или независан, или је био смишљен да оптуженог заштити од међународне кривичне одговорности, или ако кривични поступак није био ревносно проведен.
3. Приликом разматрања казне која ће бити изречена особи осуђеној за кривично дјело према овом Статутом, Међународни суд ће узети у обзир у коликој је мјери већ издржана казна изречена тој особи од стране националног суда за исто дјело.

III. ОРГАНИЗАЦИЈА МЕЂУНАРОДНОГ СУДА

69. Организација Међународног суда требала би одражавати функције које он обавља. Пошто се Међународни суд оснива ради кривичног гоњења особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије, то претпоставља међународни суд који би се састојао од судског органа, органа тужилаштва и секретаријата. Функција органа тужилаштва била би да истражује предмете, припрема оптужнице и кривично гони особе одговорне за горе наведене повреде права. Судски орган би судио у предметима у којима се поступа пред претресним вијећима и разматрао жалбе на одлуке претресних вијећа у поступку пред жалбеним вијећем. Посао Секретаријата био би да опслужује и тужилаштво и судска вијећа.

70. Међународни суд би се стога требао састојати од сљедећих органа: судских вијећа, која се састоје од два претресна вијећа и једног жалбеног вијећа; тужилаштва; и секретаријата.

71. Одговарајући члан Статута гласио би:

Члан 11

Организација Међународног суда

Међународни суд чине сљедећи органи:

- a. a. судска вијећа, која се састоје од два претресна вијећа и једног жалбеног вијећа;
- b. b. тужилац, и
- c. c. секретаријат, који опслужује и судска вијећа и тужиоца.

А. Судска вијећа

1. Састав судских вијећа

72. У саставу судских вијећа требало би да засједа 11 независних судија који морају бити држављани различитих држава. По тројица судија би радила у сваком од два претресна вијећа, а пет судија би радило у жалбеном вијећу.

73. Одговарајући члан Статута гласио би:

Члан 12

Састав судских вијећа

Судска вијећа се састоје од једанаест независних судија који морају бити држављани различитих држава, а који раде на сљедећи начин:

- a. по тројица судија раде у сваком претресном вијећу;
- b. пет судија ради у жалбеном вијећу.

2. Квалификације и избор судија

74. Судије Међународног суда требају бити непристране и честите особе високих моралних квалитета, које имају квалификације потребне за именовање на највише правосудне положаје у својим земљама. Непристраност у овом контексту укључује непристраност у односу на дјела која спадају у надлежност овог Међународног суда. У састављању Судских вијећа дужну пажњу треба обратити на искуство судија у кривичном праву и међународном праву, укључујући и међународно хуманитарно право и право које се бави људским правима.

75. Судије би требала бирати Генерална скупштина са пописа који би јој доставио Савјет безбједности. Генерални секретар би државе чланице Уједињених нација, као и нечланице које имају сталне посматрачке мисије при сједишту Уједињених нација, позвао да номинирају судије. Најкасније 60 дана од позива генералног секретара свака држава би предложила највише два кандидата која имају квалификације наведене у параграфу 74 и која не смију имати исто држављанство. Генерални секретар би добивене номинације прослиједио Савјету безбједности. Савјет безбједности би што је могуће прије на основу номинација које му је прослиједио генерални секретар направио листу од најмање 22 а највише 33 кандидата, узимајући у обзир одговарајућу заступљеност главних свјетских правних система. Предсједавајући Савјета безбједности би ту листу прослиједио Генералној скупштини. Генерална скупштина би са те листе што је могуће прије изабрала 11

судија Међународног суда. Изабрани би кандидати требали добити апсолутну већину гласова држава чланица Уједињених нација и држава које имају сталне посматрачке мисије у сједишту Уједињених нација. Ако би два кандидата истог држављанства добила потребну већину гласова, изабраним би се требао сматрати онај који је добио већи број гласова.

76. Судије ће се бирати на рок од четири године. Услови службе судија исти су као и код судија Међународног суда правде. Судије могу бити поново изабрани.

77. У случају да се неко мјесто у Судским вијећима испразни, генерални секретар би, након консултација са предсједавајућим Савјета безбједности и Генералне скупштине, на испражњено мјесто за преостало вријеме мандата именовано особу која удовољава условима из параграфа 74.

78. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 13

Квалификације и избор судија

1. 1. Судије морају бити непристране и честите особе високих моралних квалитета које посједују квалификације потребне за именовање на највише правосудне положаје у својим земљама. Приликом одређивања свеукупног састава судских вијећа узете се у обзир искуство судија у кривичном праву и међународном праву, укључујући међународно хуманитарно право и људска права.
2. 2. Судије Међународног суда бира Генерална скупштина с пописа који јој доставља Савјет безбједности, и то на сљедећи начин:
  - a. а. генерални секретар позива државе чланице Уједињених нација и државе нечланице које имају сталне посматрачке мисије при сједишту Уједињених нација да дају приједлоге за судије Међународног суда;
  - b. б. свака држава може у року од шездесет дана од позива генералног секретара предложити највише два кандидата који посједују квалификације наведене у ставу 1 овог члана, а који не смију бити истог држављанства;
  - c. c. генерални секретар просљеђује приједлоге које је примио Савјету безбједности. Савјет безбједности од примљених номинација утврђује попис од најмање двадесет и два, а највише тридесет и три кандидата, узимајући у обзир одговарајућу заступљеност главних правних система у свијету;
  - d. d. предсједавајући Савјета безбједности доставља попис кандидата предсједавајућем Генералне скупштине. Генерална скупштина с тог пописа изабере једанаест судија Међународног суда. Изабранима се проглашавају кандидати који добију апсолутну већину гласова држава чланица Уједињених нација и држава нечланица које имају сталну проматрачку мисију при сједишту Уједињених нација. У случају да тражену већину гласова добију два кандидата истог држављанства, изабраним ће се сматрати онај који је добио већи број гласова.
3. 3. У случају испражњеног мјеста у судским вијећима генерални секретар ће, након савјетовања с предсједавајућима Савјета безбједности и Генералне скупштине, именовати особу која посједује квалификације наведене у ставу 1

- овог члана за остатак мандата испражњеног мјеста.
4. 4. Судије се бирају на рок од четири године. Услови службе судија одговарају условима службе судија Међународног суда правде. Судије могу бити поновно изабрани.

3. Функционери и чланови судских вијећа

79. Судије би из својих редова бирале предсједника Међународног суда, који би био члан жалбеног вијећа и предсједавао његовим радом.
80. Након савјетовања са члановима судских вијећа, предсједник би распоредио судије у жалбено вијеће и претресна вијећа. Сваки би судија радио само у вијећу којем је додијељен.
81. Чланови сваког претресног вијећа бирали би предсједавајућег судију који би руководио цјелокупним радом тог претресног вијећа као цјелине.
82. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 14 Функционери и чланови судских вијећа

1. Судије Међународног суда бирају предсједника.
2. Предсједник Међународног суда је члан жалбеног вијећа и предсједава његовим радом.
3. Након савјетовања са судијама Међународног суда, предсједник распоређује судије у жалбено вијеће и претресна вијећа. Судија може радити само у вијећу којем је додијељен.
4. Судије у сваком претресном вијећу бирају предсједавајућег судију који руководи цјелокупним радом претресног вијећа као цјелине.

4. Правилник о поступку и доказима

83. Судије Међународног суда као цјелине израдили би и усвојили правила о поступку и доказима Међународног суда којим би се регулисала претпретресна фаза поступка, суђење и жалбени поступак, прихватање доказа, заштита жртава и свједока и друга релевантна питања.
84. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 15 Правилник о поступку и доказима

Судије Међународног суда усвајају правила о поступку и доказима за вођење претпретресне фазе поступка, суђења и жалбеног поступка, прихватање доказа, заштиту жртава и свједока и друга одговарајућа питања.

Б. Тужилац

85. Одговорност за вођење истраге и кривично гоњење особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1. јануара 1991. године била би повјерена независном тужиоцу. Тужилац би дјеловао независно као засебни орган Међународног суда. Он не би смио тражити ни примати упуте од било које владе нити било којег другог извора.
86. Тужиоца би предлагао генерални секретар, а именовано би га Савјет безбједности. Тужилац треба да има највећи могући степен стручних способности и широко искуство у вођењу истрага и кривичног гоњења у кривичним предметима. Тужилац би имао мандат у трајању од четири године, уз могућност да буде поновно изабран. Услови службе тужиоца одговарали би условима службе подсекретара Уједињених нација.
87. Да би тужилац могао дјелотворно и ефикасно обављати послове који су му повјерени, помагало би му за то потребно особље. То особље би на препоруку тужиоца постављао генерални секретар. Тужилаштво би се састојало од истражног и оптужног дијела.
88. Особље именовано у Уред тужитеља задовољавало би строге критерије професионалног искуства и стручности у својим подручјима рада. То би требале бити особе које су у својим земљама стекле искуство као истражитељи, тужиоци, правници у кривичним предметима, запослени у раду органа кривичног гоњења или медицински стручњаци. С обзиром на природу почињених кривичних дјела и на осјетљивост жртава силовања и сексуалног злостављања, у именованој тог особља требало би обратити дужну пажњу на то да се запосле жене потребних квалификација.
89. Одговарајући члан Статута гласио би:

Члан 16 Тужилац

1. 1. Тужилац је одговоран за истрагу и кривично гоњење особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1. јануара 1991. године.
2. 2. Тужилац дјелује независно као засебни орган Међународног суда. Он не смије тражити ни примати упуте ни од које владе нити било којег другог извора.
3. 3. Тужилаштво се састоји од тужиоца и другог потребног квалификованог особља.
4. 4. Тужиоца предлага генерални секретар, а именује Савјет безбједности. Тужилац мора бити особа високих моралних квалитета и посједовати највиши степен стручности и искуства у вођењу истрага и кривичног гоњења у кривичним предметима. Тужилац има мандат од четири године и може бити поновно изабран. Услови службе тужиоца одговарају условима службе подсекретара Уједињених нација.
5. 5. Особље тужилаштва именује генерални секретар на препоруку тужиоца.

Ц. Секретаријат

90. Као што је речено у параграфу 69, Секретаријат би био одговоран за

опслуживање

Међународног суда. На челу секретаријата налазио би се секретар, чије одговорности би укључивале међу осталим:

- a. информисање и односе с јавношћу;
- b. припрему записника са сједница;
- c. техничку организацију и пружање услуга потребних за засједања;
- d. штампање и објављивање свих докумената;
- e. цјелокупан административни посао, буџетска и кадровска питања; и
- f. осигуравање двосмјерне комуникације између Међународног суда и јавности.

91. Секретара би именовао генерални секретар Уједињених нација након консултација с предсједником Међународног суда. Секретар би имао мандат од четитри године и могао би бити поново биран. Услови службе секретара Међународног суда одговарају условима службе помоћника генералног секретара Уједињених нација.

92. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 17 Секретаријат

1. Секретаријат је одговоран за администрацију и опслуживање Међународног суда.
2. Секретаријат се састоји од секретара и другог потребног особља.
3. Секретара именује генерални секретар Уједињених нација након савјетовања с предсједником Међународног суда. Секретар има мандат од четири године и може бити поновно изабран. Услови службе секретара одговарају условима службе помоћника генералног секретара Уједињених нација.
4. Особље секретаријата именује генерални секретар Уједињених нација на препоруку секретара Међународног суда.

IV. ИСТРАГА И ПРЕТПРЕТРЕСНИ ПОСТУПАК

93. Тужилац би покретао истраге *ex officio* или на темељу информација прибављених из било којег извора, посебно од влада, органа Уједињених нација, те међувладиних и невладиних организација. Тужилац би оцењивао информације које је примио или прибавио и одлучивао о томе постоје ли довољне основе за покретање поступка.

94. У провођењу истраге тужилац би био овлаштен да испитује осумњичене, жртве и свједоке, да прикупља доказе и проводи истрагу на лицу мјеста. Приликом обављања тих послова тужилац може, када је то прикладно, тражити помоћ релевантних државних власти.

95. Ако би по завршетку истраге тужилац утврдио да *prima facie* постоје основе за кривично гоњење, он би припремио оптужницу која садржи сажет приказ чињеница и кривичних дјела за која се оптужени према Статуту терети. Таква оптужница била би достављена судији једног од претресних вијећа који би је

прегледао и одлучио да ли да је потврди или одбаци.

96. Ако истрага укључује испитивање осумњиченог, он би имао право на помоћ адвоката по свом избору, укључујући и право на бесплатну правну помоћ у случају да нема средстава за њено плаћање. Он би такође имао право на превођење на језик и са језика који говори и разумије.

97. Након што је оптужница потврђена, судија би на захтјев тужиоца издао судске налоге и налоге за хапшење, притвор, предају или трансфер особа, као и све друге налоге потребне за вођење суђења.

98. Одговарајући чланови Статута гласили би овако:

Члан 18 Истрага и припрема оптужнице

1. Тужилац покреће истраге ех оффицио или на темељу информација прибављених из било којег извора, посебно од влада, органа Уједињених нација, међувладиних и невладиних организација. Тужилац мора процијенити информације које је примио или прибавио и одлучити постоје ли довољне основе за покретање поступка.
2. Тужилац је овлаштен да испитује осумњичене, жртве и свједоке, прикупља доказе и проводи истрагу на лицу мјеста. Приликом обављања тих послова тужилац може, када је то прикладно, тражити помоћ релевантних државних власти.
3. Приликом испитивања осумњичени има право на помоћ правног заступника по властитом избору, што укључује право да му се, ако нема довољно средстава да је сам плати, додијели бесплатна правна помоћ, као и неопходно превођење на језик и с језика који говори и разумије.
4. Након што је утврдио да *прима фацие* постоје основе за то, тужилац припрема оптужницу која садржи сажет приказ чињеница и кривично дјело или дјела за која се оптужени терети према Статуту. Оптужница се доставља судији претресног вијећа.

Члан 19 Преглед оптужнице

1. Оптужницу прегледава судија претресног вијећа којем је она достављена. Ако се увјери да је тужилац утврдио да постоје основе прима фацие, судија ће потврдити оптужницу. Ако се у то није увјерио, оптужница се одбацује.
2. Након што је оптужница потврђена, судија може на захтјев тужиоца издавати судске налоге и налоге за хапшење, притвор, предају или трансфер особа, као и све друге налоге потребне за вођење суђења.

V. СУЂЕЊЕ И ПОСТУПЦИ НАКОН ЗАВРШЕНОГ ГЛАВНОГ СУЂЕЊА

A. Почетак и вођење судског поступка

99. Претресна вијећа морају осигурати да суђење буде правично и експедитивно,

те да се поступак води у складу с правилима о поступку и доказима уз пуно поштовање права оптуженог. Претресно вијеће би такође требало пружити одговарајућу заштиту жртвама и свједоцима за вријеме трајања судског поступка.

100. Особа против које је потврђена оптужница морала би, на темељу судског налога или налога за хапшење Међународног суда, бити обавијештена о садржају оптужнице и стављена у притвор.

101. Суђење не може започети док оптужени није физички присутан пред Међународним судом. Широко је распрострањено мишљење да Статут не би требао предвидјети суђења *ин абсентиа*, јер то не би било у складу са чланом 14 Међународног пакта о грађанским и политичким правима, [10]/ који предвиђа да оптужени има право да му се суди у његовом присуству.

102. Особа против које је потврђена оптужница требала би бити пребачена у сједиште Међународног суда, приведена пред претресно вијеће без непотребног одлагања и формално оптужена. Претресно вијеће би прочитало оптужницу, увјерило се да су испоштована права оптуженог, потврдило да оптужени разумије оптужницу и упутило оптуженог да се изјасни о кривици. Након изјашњавања о кривици претресно вијеће би утврдило датум почетка суђења.

103. Претрес би био јаван, уколико претресно вијеће не одлучи другачије у складу са правилима о поступку и доказима.

104. Након што би саслушало странке, испитало свједоке и размотрило поднијете доказе, претресно вијеће би закључило претрес и повукло се на тајно вијећање.

105. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 20 Почетак и вођење судског поступка

1. 1. Претресна вијећа морају осигурати да суђење буде правично и експедитивно, те да се поступак води у складу с правилима о поступку и доказима уз пуно поштивање права оптуженог и дужну бригу о заштити жртва и свједока.
2. 2. Особа против које је подигнута оптужница мора, на темељу судског налога или налога за хапшење Међународног суда, бити притворена, одмах обавијештена о оптужбама против ње и пребачена на Међународни суд.
3. 3. Претресно вијеће ће прочитати оптужницу, увјерити се да се поштују права оптуженог, потврдити да оптужени разумије оптужницу и упутити оптуженог да се изјасни о кривици. Претресно вијеће ће затим утврдити датум почетка суђења.
4. 4. Претрес је јаван осим када претресно вијеће не одлучи затворити претрес за јавност у складу с правилима о поступку и доказима.

Б. Права оптуженог

106. Опште је признато начело да Међународни суд мора у потпуности поштовати међународно прихваћене стандарде о правима оптужених у свим фазама поступка. По мишљењу генералног секретара такви међународно прихваћени стандарди

посебно су садржани у члану 17 Међународног пакта о грађанским и политичким правима.

107. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 21 Права оптуженог

1. Све су особе равноправне пред Међународним судом.
2. Приликом пресуђивања о оптужбама против њега оптужени има право на правично и јавно суђење, уз оgrade предвиђене чланом 22 Статута.
3. Оптужени се сматра невиним док му се не докаже кривица у складу с одредбама овог Статута.
4. Приликом пресуђивања о свакој оптужби против оптуженог у складу с овим Статутом, оптужени има, с пуном равноправношћу, право на сљедећа минимална јамства:
  - a. да га се на језику који разумије правовремено и детаљно обавијести о природи и разлозима оптужби против њега;
  - b. да има одговарајуће вријеме и средства за припрему одбране и комуникацију с правним заступником по властитом избору;
  - c. да му се суди без непотребног одгађања;
  - d. да му се суди у његовој присутности и да се брани лично или путем правног заступника по властитом избору; да се, ако нема правног заступника, обавијести о том праву; те да му се, кад год то захтијевају интереси правде, додијели правни заступник, а да притом не сноси трошкове одбране ако за то нема довољно средстава;
  - e. да испита, или да се у његово име испитају свјedoци који га терете, као и да се свјedoци одбране доведу и испитају под истим условима као и свјedoци који га терете;
  - f. да има бесплатну помоћ преводиоца ако не разумије или не говори језик који се користи на Међународном суду;
  - g. да не буде приморан свједочити против себе ни признати кривицу.

Ц. Заштита жртава и свјedoка

108. С обзиром на посебну природу злочина почињених у бившој Југославији, бит ће неопходно да Међународни суд осигура заштиту жртава и свјedoка. Стога би у правилима о поступку и доказима требало предвидјети потребне заштитне мјере за жртве и свјedoке, посебно у случајевима силовања и сексуалног злостављања. Такве би мјере обухватале, али не би биле ограничене на вођење поступка *ин цамера* и заштиту идентитета жртава.

109. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 22 Заштита жртава и свјedoка

Међународни суд у својим правилима о поступку и доказима осигурава заштиту жртава и свјedoка. Заштитне мјере обухватају, али нису ограничене на вођење поступка *ин цамера* и заштиту идентитета жртава.

Д. Пресуда и кривичне санкције

110. Претресна вијећа би имала овлаштења да изричу пресуде и одмјеравају казне и санкције особама осуђеним за тешка кршења међународног хуманитарног права. Пресуда би се доносила одлуком већине судија претресног вијећа и изрицала јавно. Пресуда би морала бити у писаном облику и попраћена писаним образложењем. Била би допуштена издвојена и различита мишљења.

111. Кривичне санкције које би се изрицале осуђенима ограничене су на казну затвора. Приликом одређивања трајања казне затвора претресна вијећа би узимала у обзир општу праксу изрицања затворских казни на судовима у бившој Југославији.

112. Међународни суд не би имао овлаштење да изриче смртну казну.

113. Приликом одмјеравања казни судска вијећа би узимала у обзир факторе попут тежине кривичног дјела и индивидуалних прилика осуђеника.

114. Осим затворске казне требало би заплијенити и вратити законитим власницима имовину и имовинску корист стечену криминалним поступањем. Ту би спадало враћање имовине незаконито стечене средствима присиле. С тим у вези генерални секретар подсјећа да је у Резолуцији 779 (1992.) од 6. октобра 1992. Савјет безбједности усвојио начело да су неважеће све изјаве или обавезе дане под присилом, посебно оне које се односе на земљиште и осталу имовину.

115. Одговарајући чланови Статута би гласили:

Члан 23 Пресуда

1. Претресно вијеће изриче пресуде и одмјерава казне и санкције особама осуђеним за тешка кршења међународног хуманитарног права.
2. Пресуда се доноси одлуком већине судија претресног вијећа, а претресно вијеће је изриче јавно. Пресуду прати писмено образложење којем се могу додати издвојена и различита мишљења.

Члан 24

Кривичне санкције

1. Кривичне санкције које изриче претресно вијеће ограничене су на казну затвора. Приликом одређивања казне затвора претресно вијеће имаће у виду општу праксу изрицања затворских казни на судовима бивше Југославије.
2. Приликом изрицања казни претресна вијећа узимају у обзир факторе попут тежине кривичног дјела и индивидуалних прилика осуђеника.
3. Уз казну затвора, претресна вијећа могу наложити поврат имовине и имовинске користи стечене криминалним поступањем, укључујући и средствима присиле, правим власницима.

Е. Жалбени поступак и поступак преиспитивања

116. Генерални секретар сматра да Статут треба предвидјети право жалбе. То право је темељни елемент грађанских и политичких права појединаца и оно је, међу осталим, укључено у Међународни пакт о грађанским и политичким правима. Из тог разлога генерални секретар је предложио да би на Међународном суду требало постојати и жалбено вијеће.

117. Право на жалбу може се остварити по два основа: услијед грешке у примјени права која одлуку чини неважећом, или услијед грешке у утврђивању чињеничног стања због које је дошло до неостварења правде. Тужилац би требао имати право да покрене жалбени поступак на тим основама.

118. Пресуда жалбеног вијећа којом се потврђује, поништава или преиначује одлука претресног вијећа је коначна. Њу би жалбено вијеће доносило јавно, а била би попраћена образложењем којем могу бити додана издвојена или различита мишљења.

119. Кад се открије нека нова чињеница која није била позната у вријеме поступка пред претресним вијећима или жалбеним вијећем, а која је одлучујући фактор код доношења одлуке, осуђеник или тужилац би требали имати право да Међународном суду поднесу приједлог за преиспитивање пресуде.

120. Одговарајући чланови статута би гласили:

Члан 25 Жалбени поступак

1. 1. Жалбено вијеће разматра жалбе особа које су осудила претресна вијећа и жалбе тужиоца на сљедећим основама:
  - а. а. грешка у примјени права која одлуку чини неважећом, или
  - б. б. грешка у утврђивању чињеничног стања због које је дошло до неостварења правде.
2. 2. Жалбено вијеће може одлуке претресних вијећа потврдити, поништити или преиначити.

Члан 26 Поступак преиспитивања

Кад се открије нова чињеница која није била позната у вријеме поступка пред претресним вијећима или жалбеним вијећем, а која је могла бити одлучујући фактор приликом доношења одлуке, осуђеник или тужилац могу Међународном суду поднијети приједлог за преиспитивање пресуде.

Ф. Извршење казни

121. Генерални секретар сматра да би се, с обзиром на природу злочина о којима је ријеч и међународни карактер суда, извршење казне требало спровести изван територије бивше Југославије. Државе би требало потакнути да изразе своју спремност за прихватање осуђених особа ради извршења затворских казни у складу

са својим домаћим законима и поступком, а под надзором Међународног суда.

122. Савјет безбједности би предузео одговарајуће припреме да од држава добије изјашњење о њиховој спремности да прихвате осуђене особе. Та информација била би пренијета секретару Међународног суда, који би припремио листу држава у којима би осуђене особе издржавале казну.

123. Осуђена особа може стећи право на помиловање или ублажавање казне у складу са законима државе у којој издржава казну. У том би случају та држава обавијестила Међународни суд, који би о томе одлучио у складу са интересима правде и општим правним начелима.

124. Одговарајући чланови Статута би гласили:

Члан 27 **Извршење казни**

Казна затвора издржава се у држави коју Међународни суд одреди с пописа држава које су Савјету безбједности изразиле спремност да прихвате осуђене особе. Казна затвора издржава се у складу с важећим правним прописима дотичне државе и под надзором Међународног суда. Члан 28Помиловање или ублажавање казне

Ако према важећим правним прописима државе у којој осуђеник издржава казну затвора он има право на помиловање или ублажавање казне, та држава мора о томе обавијестити Међународни суд. Предсједник Међународног суда, након што се посавјетовао са судијама, доноси одлуку на темељу интереса правде и општих правних начела.

VI. САРАДЊА И ПРАВОСУДНА ПОМОЋ

125. Као што се наводи у параграфу 23 овог документа, оснивање Међународног суда на основу одлуке у оквиру поглавља ВИИ обавезује све државе да предузму све потребне кораке да би се та одлука спровела. То практично значи да би све државе биле обавезне да сарађују са Међународним судом и да му помажу у свим фазама поступка како би се удовољило захтјевима за помоћ при прикупљању доказног материјала, саслушавању свједока, осумњичених и стручњака, идентификовању и проналажењу особа и уручењу докумената. Такође треба омогућити провођење налога које издају претресна вијећа као што су налози за хапшење, налози за претрес, налози за предају или трансфер особа и сви други налози нужни за вођење судског поступка.

126. У том смислу би се налог претресног вијећа за предају или трансфер оптужених особа у притвор Међународног суда сматрао примјеном присилне мјере према поглављу ВИИ Повеље Уједињених нација.

127. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 29

Сарадња и правосудна помоћ

1. Државе морају сарађивати с Међународним судом у истрази и кривичном гоњењу особа оптужених за тешка кршења међународног хуманитарног права.
2. Државе морају без непотребног одгађања удовољити сваком захтјеву за помоћ или налогу који је издало претресно вијеће, што укључује али није ограничено на сљедеће:
  - a. идентификовање и проналажење особа;
  - b. узимање исказа и достава доказа;
  - c. уручење докумената;
  - d. хапшење или притварање особа;
  - e. предаја или трансфер оптуженика на Међународни суд.

VII. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

A. Статус, повластице и имунитет Међународног суда

128. Конвенција о повластицама и имунитету Уједињених нација од 13. фебруара 1946. године примјењивала би се на Међународни суд, судије, тужиоца и његово особље, те на секретара и његово особље. Судије, тужилац и секретар добили би привилегије и имунитет, изузећа и друге олакшице које се према међународном праву додјељују дипломатским представницима. Особље тужиоца и секретара уживало би повластице и имунитет који се дају службеницима Уједињених нација у оквиру значења чланова В и ВИИ те Конвенције.

129. Са свим другим особама, укључујући оптужене, чија је присутност потребна у сједишту Међународног суда, поступало би се на начин који је неопходан за исправно функционисање Међународног суда.

130. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 30

Статус, повластице и имунитет Међународног суда

1. Конвенција о повластицама и имунитету Уједињених нација од 13. фебруара 1946. примјењује се на Међународни суд, судије, тужиоца и његово особље, те секретара и његово особље.
2. Судије, тужилац и секретар уживају повластице и имунитет, изузећа и друге олакшице које се према међународном праву додјељују дипломатским представницима.
3. Особље тужиоца и секретара ужива повластице и имунитет који се одобравају службеницима Уједињених нација у складу с члановима В и ВИИ Конвенције из става 1 овог члана.
4. Са свим другим особама, укључујући оптужене, чија је присутност потребна у сједишту Међународног суда, поступаће се на начин који је неопходан за исправно функционисање Међународног суда.

Б. Сједиште Међународног суда

131. Премда ће Савјет безбједности одлучивати о томе гдје ће се налазити сједиште Међународног суда, по мишљењу генералног секретара у доношењу

одлуке треба водити рачуна о неколико кључних момената који се тичу правде и правичности, као и административне дјелотворности и економичности, које треба узети у обзир у доношењу те одлуке. Из разлога правде и правичности не би било прикладно да се сједиште Међународног суда налази на територији бивше Југославије или у било којој држави која граничи с бившом Југославијом. Из разлога административне дјелотворности и економичности било би пожељно да се сједиште Међународног суда налази на некој локацији у Европи, гдје су Уједињене нације у значајној мјери већ присутне. Двије локације које испуњавају ове захтјеве су Ден Хааг и Генева. Под условом да се са земљом домаћином могу постићи одговарајући споразуми, генерални секретар вјерује да би сједиште Међународног суда требало бити у Ден Хаагу.

132. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 31

Сједиште Међународног суда

Сједиште Међународног суда је у Ден Хаагу.

Ц. Трошкови међународног суда

133. Трошкове Међународног суда требало би подмиривати из редовног буџета Уједињених нација у складу са чланом 17 Повеље Уједињених нација.

134. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 32

Трошкови Међународног суда

Трошкови Међународног суда подмирују се из редовног буџета Уједињених нација у складу с чланом 17 Повеље Уједињених нација.

Д. Радни језици

135. Радни језици Међународног суда били би енглески и француски.

136. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 33

Радни језици

Радни језици Међународног суда су енглески и француски.

Е. Годишњи извјештај

137. Међународни суд би Савјету безбједности и Генералној скупштини подносио

годишњи извјештај о раду.

138. Одговарајући члан Статута би гласио:

Члан 34

Годишњи извјештај

Предсједник Међународног суда подноси Савјету безбједности и Генералној скупштини годишњи извјештај о раду Међународног суда.